

# **SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ**

**Professor: J. M. Masjuan**

**Curs 1994-1995**

**FACULTAT DE CIÈNCIES POLÍTiques  
I DE SOCIOLOGIA**

L'assignatura consta de dos quadrimestres. En el primer es presenten els temes principals tractats actualment per la sociologia de l'Educació. El seu enfoc és sobretot de caire teòric, per tal de fer conèixer les diverses teories a nivell macro i microsociològic. En el segon quadrimestre s'estudia el sistema educatiu espanyol i català, veient la seva formació històrica com a resultat de la intervenció de diverses forces socials, la política educativa i les seves principals característiques actuals.

#### Primer quadrimestre: La sociologia de l'educació

##### I. Introducció.

1.1. La sociologia de l'educació dins el conjunt de la sociologia. Desenvolupament, escoles, corrents principals. La sociologia de l'educació a Espanya.

##### II. El paper de l'educació en el desenvolupament capitalista

2.1. Les formes de socialització: evolució històrica. la transmissió del saber en les societats precapitalistes.

2.2. La formació de l'escola de masses: funcions inicials.

2.3.. Les forces impulsores del desenvolupament escolar.

2.4.. Formació humanística i formació tècnica. L'evolució del sistema educatiu.

### III. Relació entre educació i desenvolupament econòmic

3.1. L'educació en la visió funcionalista: el plantejament de Parsons.

3.2. La teoria del capital humà: desenvolupament i conseqüències.

3.3. L'evolució de la teoria del capital humà.

### IV. Els mecanismes de selecció i reproducció ideològica

4.1. El concepte de fracàs escolar.

4.2. Les diverses formes de selecció: la diferenciació curricular.

4.3. Les xarxes educatives.

4.4. La selecció cultural: els codis de classe.

4.5. L'educació compensatòria.

V. L'anàlisi de les formes culturals: la teoria de les resistències

5.1. Característiques socials dels ensenyants

5.1. El sentit de l'intercanvi cultural: formes d'anàlisi.

5.2. Elements corporatius i moviments renovadors entre els

5.2. La teoria de les resistències culturals.

5.3. Curriculum i curriculum ocult

5.4. Les pedagogies invisibles

VI. Les altres jerarquies culturals: gènere, raça, localització territorial

6.1. Les condicions econòmiques i culturals a finals del segle

6.1. Les formes de la discriminació sexista: anàlisi històric.

6.2. L'escola mixta i els intents de realitzar la coeducació.

Quintana

6.3. Les diferents racials i la seva importància a l'escola.

6.4. La problemàtica del XIX: la llibertat de càtedra i el

6.4. Jerarquies mundials i jerarquies locals: escoles del tercer mon, escoles rurals, escoles de zones marginades.

6.5. De l'Informe Quintana a la Llei Moyano: quaranta anys de legislació educativa

VII. Metodologia d'investigació en sociologia de l'educació

7.1. La qüestió universitària i els canvis educatius de 1868 a

7.1. Les metodologies quantitatives

7.2. Els mètodes i tècniques qualitatives, seu paper entre la intel·lectualitat espanyola.

## VIII. Els ensenyants com a grup social

### 8.1. Característiques socials dels ensenyants

### 8.2. Elements corporatius i moviments renovadors entre els ensenyants.

## SEGON QUATRIMESTRE: L'ESCOLA A ESPANYA I A CATALUNYA

## IX. La formació de l'escola moderna

### 9.1. Les condicions econòmiques i culturals a finals del segle XVIII. Els intents il·lustrats.

### 9.2. El programa liberal: les Corts de Cádiz i l'Informe Quintana.

### 9.3. La problemàtica del XIX: la llibertat de càtedra i el paper de l'Església.

### 9.4. De l'Informe Quintana a la Llei Moyano: quaranta anys de legislació educativa.

### 9.5. La qüestió universitària i els canvis educatius de 1868 a 1874.

### 9.6. La Institución Libre de Enseñanza i el seu paper entre la intel·lectualitat espanyola.



## X El primer terç del segle XX: La innovació educativa

10.1. El balanç del segle XIX: L'educació a Espanya a començaments del segle XX.

10.2. La innovació educativa a Catalunya: l'Ajuntament de Barcelona i la Mancomunitat.

10.3. Les escoles racionalistes: L'Escola Moderna.

10.4. Els plantejaments educatius de la Segona República.

10.5. Els plantejaments educatius del C.E.N.U.

## XI. L'educació sota el franquisme

11. 1. La qüestió de la periodització educativa.

11. 2. La creació de l'escola franquista: el període 1938/1945.

11. 3. Els anys cinquanta: primers canvis en l'ensenyament mitjà. El naixement del moviment estudiantil.

11. 4. Els anys seixanta: la crisi.

11. 5. El Llibre Blanc i la Llei General d'Educació

## XII. L'educació durant la transició política

12. 1. Els canvis curriculars dels primers anys setanta.

12. 2. Les lluites a l'entorn de l'educació: els estudiants, els mestres, els pares.

12. 3. La "Contrarreforma" educativa. El fracàs de l'intent de control de les associacions d'estudiants.

12. 4. La formulació d'alternatives educatives: plataformes unitàries i discrepàncies educatives.

12. 5. Les formes d'organització del professorat: PNNs, moviment sindical, col·legis professionals.

## XIII. L'educació sota la democràcia

13. 1. Situació educativa al terme del franquisme: infraestructura, disposició curricular, institucions.

13. 2. La Constitució: el model educatiu. Escola pública i escola privada.

13. 3. Les autonomies: característiques administratives i qüestió lingüística.

13. 4. El model funcional: problemes lingüístics.

13. 5. L'escola rural.

13. 6. La política educativa de U.C.D.

XIV. L'etapa 1982/1990: cap a la Reforma del programa

14. 1. Els plantejaments educatius dels P.S.O.E.

14. 2. La Llei de Reforma Universitària: característiques i aplicació.

14. 3. La L.O.D.E. Característiques i debats. La posició dels diversos grups socials.

14. 4. El disseny de la L.O.G.S.E. Aspectes curriculars. La introducció de la idea de diversificació.

14. 5. Els diferents col·lectius davant de la L.O.G.S.E.

14. 6. Les variants autonòmiques de la Reforma Educativa.  
a Espanya Madrid: Comunicació.

Fernández Enguita, M. (1986) "La reforma de los quinquenios  
medios a examen", Cuadernos de Pedagogía n. 134

Fernández Enguita, M. (1987) Reforma educativa, desigualdad  
social e inercia institucional, Barcelona: Laia.

Ponsquerat, E., i Ribalta, M. (1982) L'ensenyament a Catalunya  
durant la guerra civil, El CEMRI Barcelona: Barcanova.

Gay, J. i Pascual, A., (1973) Societat catalana i reforma  
social, Barcelona: Laia.



Bibliografia general per a la sgonia part del programa

AA.VV. (1976) "Fascismo y Educación", Cuadernos de Pedagogía, Suplemento n. 3.

AA.VV. (1983) Perspectivas actuales en Sociología de la Educación, Madrid: ICE/UAM.

Carabaña, J. (1983) Educación, ocupación e ingresos en la España del siglo XX Madrid: MEC.

Carbonell, J., Monés, J., (1978) Escola única-unificada. Passat, present i perspectives Barcelona: Laia.

Col·lectiu d'Educació, Bozal, V. i altres (1975) La enseñanza en España Madrid: Comunicación.

Fernández Enguita, M. (1986) "La reforma de las enseñanzas medias a examen", Cuadernos de Pedagogía n. 134

Fernández Enguita, M. (1987) Reforma educativa, desigualdad social e inercia institucional, Barcelona: Laia.

Fontquerni, E., i Ribalta, M. (1982) L'ensenyament a Catalunya durant la guerra civil. El CENU Barcelona: Barcanova.

Gay, J. i Pascual, A., (1973) Societat catalana i reforma escolar, Barcelona: Laia.

- Janer, O., Masjuan, J.M. i Vives, J. (1974) Ensenyament gratuït? Barcelona: Nova Terra.
- Lerena, C. (1986) Escuela, ideología y clases sociales en España, Brcelona: Ariel.
- Lerena, C. (ed.) (1987) Educación y sociología en España, Madrid: Akal.
- Maravall, J.M. (1984) La reforma de la Enseñanza, Barcelona: Laia.
- Monés, J. (1977) El pensament escolar i la renovació pedagògica a Catalunya (1833/1936) Barcelona: Edicions La Magrana.
- Monés, J. La llengua a l'escola (1714-1939), Barcelona: Barcanova.
- Monés, J. (1981) L'escola a Catalunya sota el franquisme Barcelona: Edicions 62.
- Ortega, F, González García, E., Guerrero, A. y Sánchez, M.E. (Comp.) (1989) Manual de Sociología de la Educación Madrid: Visor.
- Pérez Galán, M. (1978) La enseñanza en la II República Madrid: Cuadernos para el diálogo.
- Puelles, M. de (1980) Educación e ideología en la España contemporánea, Barcelona: Labor
- Secretaría General Técnica del MEC (1985) Historia de la Educación en España 2 vol. Madrid.

Solà, P. (1976) Las escuelas racionalistas en Catalunya. 1909-1939 Barcelona: Tusquets.

Subirats, M. (1981) "Deu anys de Llei General d'Educació", a Perspectiva Escolar, n. 3.

Subirats, M. (1981) El empleo de los licenciados, Barcelona: Fontanella.

Subirats, M. (1983) L'escola rural a Catalunya Barcelona: Edicions 62.

Turin, Y. (1967) La educación y la escuela en España de 1874 a 1902 Madrid: Aguilar.

Varela, J. (1983) Modos de educación en la España de la Contrarreforma, Madrid: Ediciones La Piqueta.

## Formes d'avaluació per al curs de Sociologia de l'Educació

Cadascun dels estudiants prepara un tema del programa corresponent al primer quadrimestre i un tema corresponent al segon. Aquests temes són exposats i discutits a classe, després que l'estudiant ha donat per escrit el treball preparat, amb l'exposició del tema i el comentari d'un dels autors destacats en aquest.

Professora: Pepi Soto Marata

Alhora, hi ha un examen al final de cada quadrimestre, per comprovar que han quedat entesos i assimilats tots els temes i s'han dut a terme les lectures. Si aquests examens són aprovats ja no cal realitzar l'examen final. En cas contrari cal examinar-se al juny o al setembre de la part que no ha estat aprovada. En alguns casos, i sota demanda dels estudiants, aquests examens són substituïts per un treball de reflexió més general sobre la sociologia de l'educació; però això únicament per als estudiants que han seguit molt regularment les classes i han participat als debats, de manera tal que s'ha pogut comprovar el ritme del seu treball.

La nota final s'obté fent la mitjana de les notes de cada examen i de les notes obtingudes en el treball preparat per a cada quadrimestre. Per tal d'obtenir l'aprobat final cal haver aprovat cadascun dels examens quadrimestrals.

En l'avaluació dels treballs es té en compte: 1) la riquesa i claredat de l'esquema; 2) la quantitat d'informació utilitzada; 3) la forma expositiva utilitzada tant en l'exposició verbal com escrita; 4) l'ús de la bibliografia; 5) la presentació d'annexs amb informació adicional, si s'escau.

FACULTAT DE CIÈNCIES POLITIQUES  
I DE SOCIOLOGIA